

- Úřad práce České republiky
- Krajské úřady a Magistrát hl. města Prahy
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností

Váš dopis značky ze dne

Naše č. j.

MPSV -2022/55809-250

Vyřizuje/linka

Hovorka/2404

V Praze dne

28. 3. 2022

Věc: Metodická informace k posuzování nároku na dávky péstounské péče a zaopatřovací příspěvek ve vztahu k osobám, které přicházejí na území České republiky v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině, vyvolaným invází vojsk Ruské federace.

1. Pobytový status osob, které přicházejí na území České republiky v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině.

Prováděcím rozhodnutím Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022 (dále jen „rozhodnutí Rady“) bylo stanoveno, že ve smyslu článku 5 Směrnice 2001/55/ES¹ nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob, které musely opustit Ukrajinu v důsledku válečného konfliktu, a byla zavedena jejich dočasná ochrana.

Podle článku 2 odst. 1 rozhodnutí Rady se dočasná ochrana vztahuje na následující kategorie osob vysídlených z Ukrajiny dne 24. února 2022 nebo po tomto datu v důsledku vojenské invaze ruských ozbrojených sil, jež v uvedený den začala:

- a) ukrajinští státní příslušníci pobývající na Ukrajině před 24. únorem 2022;
- b) osoby bez státní příslušnosti a státní příslušníci třetích zemí jiných než Ukrajiny, kterým byla před 24. únorem 2022 poskytnuta mezinárodní ochrana nebo odpovídající vnitrostátní ochrana na Ukrajině, a
- c) rodinní příslušníci osob uvedených v písmenech a) a b).

¹ **Směrnice Rady 2001/55/ES** ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími

Na základě § 3 zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace (dále jen „zákon č. 65/2022 Sb.“), **uděluje Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky dočasnou ochranu**

- 1) cizincům, na které se povinně vztahuje rozhodnutí Rady podle jeho čl. 2 odst. 1 (viz výše),
- 2) a dále rovněž cizinci, který doloží, že
 - a) byl ke dni 24. února 2022 držitelem platného povolení k trvalému pobytu na území Ukrajiny a
 - b) jeho vycestování do státu, jehož je státním občanem, nebo části jeho území, anebo v případě osoby bez státního občanství do státu nebo části jeho území jeho posledního trvalého bydliště před vstupem na území Ukrajiny, není možné z důvodu hrozby skutečného nebezpečí podle § 179 odst. 2 zákona o pobytu cizinců na území České republiky.

Podle přechodného ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 65/2022 Sb. se cizinec, kterému bylo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území České republiky podle § 33 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců na území České republiky, které je vydáváno od 24. února 2022 v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, **se ode dne nabytí účinnosti zákona č. 65/2022 Sb. (tj. od 21. 3. 2022) považuje za cizince, kterému byla udělena dočasná ochrana podle tohoto zákona.**

Pro účely zákona o pobytu cizinců na území České republiky se osoba s udělenou dočasnou ochranou podle zákona č. 65/2022 Sb. **považuje za držitele víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území České republiky** podle § 33 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců na území České republiky (§ 4 odst. 4 zákona č. 65/2022 Sb.).

Udělení dočasné ochrany se vyznačuje cizinci **vízovým štítkem do cestovního dokladu**. Nelze-li s ohledem na místní podmínky udělení dočasné ochrany vyznačit formou vízového štítku, lze dočasně učinit záznam o udělení dočasné ochrany do cestovního dokladu nebo mimo něj (§ 5 odst. 4 zákona č. 65/2022 Sb.).

Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky poučí cizince požívajícího dočasné ochrany o právech a povinnostech souvisejících s poskytnutím dočasné ochrany, a to písemně v jazyce, v němž je schopen se dorozumět (§ 5 odst. 6 zákona č. 65/2022 Sb.).

Ministerstvo vnitra a Policie České republiky vedou **evidenci žadatelů o poskytnutí dočasné ochrany a cizinců požívajících dočasné ochrany**; při tom postupují podle

ustanovení zákona o pobytu cizinců na území České republiky týkajících se evidence dlouhodobých víz (§ 6 odst. 3 zákona č. 65/2022 Sb.).

2. Finanční zabezpečení osob s dočasnou ochranou

Cizinci s udělenou dočasnou ochranou, který se zdržuje na území České republiky, se za kalendářní měsíc, v němž mu byla udělena dočasná ochrana podle zákona č. 65/2022 Sb., vyplatí **humanitární dávka ve výši 5 000 Kč**, která je zakotvena v § 6 zákona č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace (dále jen „zákon č. 66/2022 Sb.“). Jestliže příjmové, sociální a majetkové poměry neumožňují cizinci s dočasnou ochranou zajištění základních životních potřeb, je možné mu na základě jeho žádosti poskytnout humanitární dávku ve výši 5 000 Kč měsíčně **opakovaně, a to až po dobu pěti kalendářních měsíců** bezprostředně následujících po kalendářním měsíci, v němž mu byla udělena dočasná ochrana podle zákona č. 65/2022 Sb.

K výplatě humanitární dávky je příslušný Úřad práce České republiky – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“). Za nezletilého cizince jedná ve věci humanitární dávky jeho zákonný zástupce a nemá-li nezletilý cizinec na území České republiky zákonného zástupce, jedná za něj osoba blízká nebo jiná osoba, která o něj pečuje.

Úpravou humanitární dávky podle § 6 zákona č. 66/2022 Sb. je naplněn požadavek stanovený v čl. 13 odst. 2 Směrnice 2001/55/ES, podle něhož *„Členské státy zajistí osobám požívajícím dočasné ochrany v případě, že nemají dostatečné prostředky, poskytnutí nezbytné pomoci v podobě sociálních dávek a prostředků na živobytí, jakož i zdravotní péči.“* Zároveň je prostřednictvím humanitární dávky naplňován závazek vyplývající pro Českou republiku z čl. 13 Evropské sociální charty (sdělení č. 14/2000 Sb.m.s.), a to závazek poskytnout na základě principu rovného zacházení přiměřenou pomoc rovněž příslušníkům ostatních smluvních stran Charty, kteří se nacházejí legálně na jejím území. Jedná se o poskytnutí nouzové sociální pomoci osobě, která je bez přiměřených prostředků a která není schopna si takové prostředky zajistit buď sama vlastním úsilím nebo je získat z jiných zdrojů (viz čl. 13 odst. 1 a 4 Evropské sociální charty).

3. K možnostem výkonu pěstounské péče o děti, které přicházejí na území České republiky v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině.

V souladu s čl. 33 a čl. 33a Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech ze dne 28. 5. 2001 (dále jen „Smlouva o právní pomoci“, vyhlášena pod č. 123/2002 Sb.m.s.), ve znění Protokolu ze dne 14. 9. 2007 (č. 77/2008 Sb.m.s.), **může být dítě se státním občanstvím Ukrajiny, která má**

bydliště na území České republiky, rozhodnutím českého soudu svěřeno do pěstounské nebo předpěstounské péče, anebo může být tomuto dítěti rozhodnutím českého soudu jmenován poručník, který má bydliště na území České republiky².

Dále pak může v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině přicestovat do České republiky s nezletilým dítětem **fyzická osoba, které bylo dítě svěřeno do pěstounské nebo poručnické péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu Ukrajiny podle ukrajinského právní řádu**, konkrétně podle

- *Zákona o rodině (Rodinný zákoník) Ukrajiny ze dne 10.1. 2002 č. 21-22, ve znění pozdějších předpisů*, (dále jen „UAZR“), a
- *Občanského zákoníku Ukrajiny ze 16. 1. 2003 č. 435-IV, ve znění pozdějších předpisů*, (dále jen „UAOZ“).

Podle Smlouvy o právní pomoci se na území smluvních stran **uznávají bez zvláštního řízení rozhodnutí justičních orgánů v občanských věcech** (včetně rozhodnutí ve věcech rodinněprávních), které podle své povahy nevyžadují výkon, pokud v této smlouvě není dále stanoveno jinak (čl. 55 odst. 5) Právomocná rozhodnutí justičních orgánů³ jedné smluvní strany, jakmile jsou uznána nebo je nařízen jejich výkon na území druhé smluvní strany, **mají stejné účinky jako rozhodnutí vydaná justičními nebo jinými příslušnými orgány druhé smluvní strany** (čl. 56 Smlouvy o právní pomoci).

Za osobu pečující ve smyslu § 2a písm. c) bod 1 a 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 363/2021 Sb. (dále jen „zákon č. 359/1999 Sb.“), tj. za osobu, které bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, a za poručníka, který o dítě osobně pečuje, je možné v kontextu právního řádu Ukrajiny považovat osobu, které bylo

- I. **dítě svěřeno do opatrovnictví** (nezletilé dítě mladší 14 let) **nebo poručenství** (neplnoleté dítě ve věku 14 až 18 let) rozhodnutím příslušného opatrovnického orgánu⁴ nebo rozhodnutím soudu Ukrajiny⁵ v souladu s čl. 243 až 251 UAZR a čl. 55 a násl. UAOZ;
- II. **dítě svěřeno do dočasné pěstounské péče** (nejdéle po dobu 6 měsíců) na základě smlouvy s opatrovnickým orgánem Ukrajiny podle § 252 až 256 UAZR;

² V podrobnostech viz část 6. Metodické informace MPSV č.j. MPSV-2022/49636-250 ze dne 17. 3. 2022 **k opatřením na ochranu dětí v souvislosti s válečným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace**

³ Za "justiční orgány" se považují orgány smluvních stran, které mají právo rozhodovat a činit úkony ve věcech, na které se vztahuje Smlouva o právní pomoci. Právomoc a příslušnost těchto orgánů je stanovena právním řádem každé ze smluvních stran (viz čl. 1 odst. 1 písm. b) Smlouvy o právní pomoci).

⁴ **Příslušnými opatrovnickými orgány Ukrajiny (orgány opatrovnictví a poručenství)** se rozumí okresní úřady, obvodní úřady ve městech Kyjev a Sevastopol a výkonné orgány městských, obvodních, obecních a vesnických rad (čl. 56 odst. 1 UAOZ).

III. dítě svěřeno do dlouhodobé péče pěstounské rodiny, včetně pěstounů vykonávajících péči o dítě v dětském domově rodinného typu, na základě smlouvy s opatrovnickým orgánem Ukrajiny podle čl. 256/1 až 256/8 UAOZ.

Vztah poručníka, opatrovníka nebo pěstouna k nezletilému / neplnoletému dítěti, s nímž pobývá na území České republiky, je možné na prvním místě doložit a prokázat **úředními listinami vydanými příslušnými státními orgány Ukrajiny**, kterými jsou zejména doklady totožnosti, matriční doklady, rozhodnutí a jiné listiny vydané opatrovnickými orgány a rozhodnutí nebo jiné listiny vydané ukrajinskými soudy. Na základě čl. 18 Smlouvy o právní pomoci platí, že úřední listiny, které vydal nebo ověřil příslušný orgán jedné smluvní strany a které jsou opatřeny podpisem odpovědné osoby a otiskem úředního razítka, se použijí na území druhé smluvní strany bez dalšího ověření. Veřejné listiny mají stejnou důkazní moc na územích obou smluvních stran.

Listiny vydané opatrovnickými orgány, soudy nebo jinými příslušnými orgány Ukrajiny mají tedy na území České republiky stejnou důkazní moc a stejné právní účinky jako veřejné listiny vydané českými orgány státní moci, to znamená, že se na ně zejména vztahuje **domněnka pravosti a pravdivosti**.⁶

4. Nárok na dávky pěstounské péče z důvodu péče o děti, které přicházejí na území České republiky v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině.

Z hlediska nároku státních příslušníků Ukrajiny na dávky pěstounské péče může do okruhu oprávněných osob podle § 47o odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. náležet rovněž osoba, která je

a) na území České republiky oprávněna k přechodnému nebo trvalému pobytu podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky (dále jen „zákon č. 326/1999 Sb.“),

c) nezletilým cizincem svěřeným na území České republiky do péče nahrazující péči rodičů,

f) cizincem, kterému byla na území České republiky udělena mezinárodní ochrana podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, nebo který je žadatelem o udělení mezinárodní ochrany, pokud není ubytován v azylovém zařízení Ministerstva vnitra,

⁶ Viz § 53 odst. 3 správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb.): „Listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány nebo orgány územních samosprávných celků v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními zákony prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, potvrzují i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno.“
+ obdobné ustanovení § 134 občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb.).

g) cizincem, kterému byla na území České republiky přiznána dočasná ochrana podle zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců (dále jen „zákon č. 221/2003 Sb.“), nebo který je žadatelem o přiznání dočasné ochrany, pokud není ubytován v humanitárním středisku,

a to pokud má na území České republiky bydliště podle § 5 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Ve smyslu § 5 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi má osoba má bydliště na území České republiky, zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost **dokládá sepětí této osoby s Českou republikou.**

Pokud jde o osoby s udělenou dočasnou ochranou podle zákona č. 65/2022 Sb. (tj. státní příslušníci Ukrajiny a jejich rodinní příslušníci pobývající na Ukrajině před 24. 2. 2022, případně též další cizinci, kteří měli k rozhodnému datu na Ukrajině poskytnutou mezinárodní ochranu nebo povolen trvalý pobyt – viz výše), je třeba konstatovat, že **tyto osoby nenáleží do okruhu oprávněných osob z hlediska nároku na dávky pěstounské péče podle § 47o odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., neboť je nelze považovat za osoby s bydlištěm na území České republiky ve smyslu § 5 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi.** To platí jak pro osoby s udělenou dočasnou ochranou, které lze považovat za osoby pečující podle § 2a písm. c) zákona č. 359/1999 Sb., tak i pro nezaopatřené děti s udělenou dočasnou ochranou, kterým je na území České republiky poskytována pěstounská péče osobou pečující.

U osob s dočasnou ochranou podle zákona č. 65/2022 Sb. je důvodem nesplnění podmínky bydliště na území České republiky podle zákona o pomoci v hmotné nouzi zejména absence těsnějšího a dlouhodobějšího sepětí těchto osob s Českou republikou a absence jejich hlubší integrace do společenského prostředí.

Kritérium bydliště na území České republiky nemůže být v případě osob s dočasnou ochranou naplněno minimálně po dobu šesti měsíců od udělení dočasné ochrany podle zákona č. 65/2022 Sb. (včetně udělení víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění v období od 24. 2. do 21. 3. 2022), tj. po dobu, po kterou může být těmto osobám k zajištění základních životních potřeb poskytována humanitární dávka podle § 6 zákona č. 65/2022 Sb. Po uplynutí doby šesti měsíců od udělení dočasné ochrany může být nárok osob s dočasnou ochranou na dávky pěstounské péče individuálně posouzen jak z hlediska splnění podmínky výkonu pěstounské péče podle § 47a odst. 1 písm. a), tak z hlediska splnění podmínky bydliště na území České republiky podle § 47o odst. 1 *in fine* zákona č. 359/1999 Sb. ve spojení s § 5 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Nárok na dávky pěstounské péče však může vzniknout osobě pečující v případě, že dítě s dočasnou ochranou podle zákona č. 65/2022 Sb. je svěřeno do pěstounské péče osobě se státním občanstvím Ukrajiny, která nemá udělenou dočasnou ochranu podle zákona č. 65/2022 Sb., ale má založeno oprávnění k přechodnému pobytu nebo trvalému pobytu na území České republiky podle zákona č. 326/1999 Sb. již z doby před 24. 2. 2022.

Typicky se může jednat o případ, kdy rozhodnutím českého soudu bude dítě s dočasnou ochranou svěřeno do pěstounské, předpěstounské nebo poručnické péče nebo kdy bude probíhat soudní řízení o svěřeni dítěte do pěstounské, předpěstounské nebo poručnické péče státnímu příslušníkovi Ukrajiny, který má na území České republiky oprávnění k přechodnému pobytu (zejména na základě dlouhodobého víza k pobytu nad 90 dnů, povolení k dlouhodobému pobytu na dobu delší 1 rok za účelem společného soužití rodiny nebo za účelem studia, na základě zaměstnanecké karty, modré karty apod.) nebo povolení k trvalému pobytu podle zákona č. 326/1999 Sb. **V těchto případech může státnímu příslušníkovi Ukrajiny, který bude považován za osobu pečující ve smyslu § 2a písm. c) zákona č. 359/1999 Sb., vzniknout nárok na příspěvek při pěstounské péči podle § 47ja zákona č. 359/1999 Sb. jako osobě poskytující dítěti nezprostředkovanou pěstounskou péči. Naopak nezaopatřenému dítěti s dočasnou ochranou podle zákona č. 65/2022 Sb., které bude v péči osoby pečující s oprávněním k přechodnému pobytu na území České republiky mimo režim dočasné ochrany, nevznikne nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte z důvodu nesplnění podmínky bydliště na území České republiky, a to minimálně po dobu šesti měsíců od udělení dočasné ochrany (viz výše).**

Za předpokladu, že dítě s dočasnou ochranou podle zákona č. 65/2022 Sb., bude rozhodnutím českého soudu **svěřeno do pěstounské, předpěstounské nebo poručnické péče osoby pečující, která má trvalý pobyt na území České republiky** (bez ohledu na to, zda je osobou pečující občan České republiky, občan Ukrajiny nebo občan třetího státu), vznikne tomuto dítěti dnem právní moci rozhodnutí soudu **oprávnění trvale pobývat na území České republiky v souladu s § 87 zákona č. 326/1999 Sb.** V důsledku tohoto dojde k odejmutí dočasné ochrany tomuto dítěti⁷ a na základě oprávnění k trvalému pobytu bude dítěti založen rovněž nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle § 47f zákona č. 359/1999 Sb. (při splnění podmínky nezaopatřenosti).

⁷ Viz § 10 odst. 1 zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců

5. Nárok na zaopatřovací příspěvek u mladých dospělých, kteří přicházejí na území České republiky v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině

Obdobné závěry, které byly uvedeny výše v části 3. ohledně nároku osob s dočasnou ochranou podle zákona č. 65/2022 Sb. na dávky pěstounské péče, platí i ve vztahu k posuzování nároku osob s dočasnou ochranou podle zákona č. 65/2022 Sb. na opakující se zaopatřovací příspěvek a jednorázový zaopatřovací příspěvek podle § 50b a § 50c zákona č. 359/1999 Sb. V souladu s § 50f odst. 1 písm. f) má nárok na zaopatřovací příspěvek při splnění podmínek stanovených zákonem sice i mladý dospělý, který je cizincem, **kterému byla na území České republiky podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 221/2003 Sb.) přiznána dočasná ochrana**, nicméně na základě § 50f odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb. je nárok na zaopatřovací příspěvky stejně jako u dávek pěstounské péče podmíněn skutečností, že mladý dospělý má na území České republiky bydliště ve smyslu § 5 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Vzhledem k tomu platí, že **pokud je poživatелеm dočasné ochrany podle zákona č. 65/2022 Sb. ukrajinský státní příslušník, který byl do dne nabytí zletilosti nebo do dne nabytí plné svéprávnosti svěřen do pěstounské péče podle § 47a odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. nebo mu byla nařízena ústavní výchova podle občanského zákoníku, včetně svěřením do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc podle § 971 odst. 2 občanského zákoníku, nemůže tomuto mladému dospělému vzniknout nárok na zaopatřovací příspěvek z důvodu nesplnění podmínky bydliště na území České republiky, a to minimálně po dobu 6 měsíců od udělení dočasné ochrany**, po kterou mu může být k zajištění základních životních potřeb poskytována humanitární dávka podle § 6 zákona č. 65/2022 Sb. Po uplynutí této doby může být u tohoto mladého dospělého podmínka bydliště na území České republiky splněna, a tudíž mu může vzniknout i nárok na opakující se a jednorázový zaopatřovací příspěvek, samozřejmě při splnění ostatních zákonných podmínek stanovených v § 50b odst. 1 a § 50c odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb.

Mgr. Martina Štěpánková Štýbrová, v.r.
ředitelka odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí